

# МИТОЛОШКИ ЗБОРНИК

## 29

ЦЕНТАР ЗА МИТОЛОШКЕ СТУДИЈЕ СРБИЈЕ

РАЧА

2013

Оригинални научни рад

УДК: 811.163.41\*373.2

811.163.41\*282.3

## ПРИЛОГ ПОЗНАВАЊУ ЛЕКСИКЕ РЕСАВСКОГ КРАЈА – ЕТНИЦИ И КТЕТИЦИ<sup>1</sup>

Приложение к исследованию лексики ресавской  
области – этнохоронимы и притяжательные  
прилагательные

МАРИНА Љ. СПАСОЈЕВИЋ<sup>2</sup>  
Институт за српски језик САНУ  
Београд

АПСТРАКТ: У раду се представљају етници и ктетици изведени од

<sup>1</sup> Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за науку и просвету Републике Србије.

<sup>2</sup> odrednica@gmail.com; Marina.Spasojevic@isj.sanu.ac.rs

ојконима који су забележени у сливу реке Ресаве. Прикупљени материјал анализиран је са творбеног аспекта.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: ресавски говор, ономастика, ојконим, етник, ктетик, творба.

1. Области Ресаве припадају насеља груписана у сливу истоимене реке. Етнографски опис и географско одређење ове области дао је, на основу грађе сакупљене у првој четвртини XX века, Станоје М. Мијатовић (Мијатовић, 1930). Овај проучавалац Ресаву одређује шире као крај који припада сливу Велике Мораве, а једним делом сливу Млаве,<sup>3</sup> док „праву Ресаву” омеђује као предео који припада сливу Ресаве (Мијатовић, 1930: стр. 101). Мијатовићево поимање и подела Ресаве на Горњу и Доњу, према линији Медвеђа–Суботица низ Ресаву до Велике Мораве, односно Горњу, Средњу (која обухвата села од поменуте линије до Деспотовца са обе стране реке) и Доњу, поклапа се са данашњом територијом општина Деспотовац и Свилајнац<sup>4</sup> (Мијатовић, 1930: стр. 102–103).

<sup>3</sup> Према различитим административним поделама, под ресавском облашћу потпадала су и насеља која се нису уклапала у њено гео-етнографско поимање. Тако је Вук, под одредницом Ресави, у *Српском рјечнику*, под тачком 2 навео да је то „нахија Ћупријска” (Вук Рј.), по чему би овде улазила и села из ћупријског Поморавља (уп. Мијатовић С. 1930: 102). Опет, рецимо, по подели на Деспотовачки и Ресавски срез, у ову регију улазила су, осим села из ћупријског Поморавља (Вирине, Исаково, Кованица), и села из јагодинског Поморавља (Глоговац, Дражмировац, Дубока, Мали Поповић, Гладна, Рајкинац).

<sup>4</sup> В. [www.svilajnac.com](http://www.svilajnac.com); [www.despotovac.rs](http://www.despotovac.rs). Разлика је што је данас из Горње Ресаве, тј. из деспотовачке општине изузето село Кованица, а из Доње, тј. из свилајначке општине село Гладна, а општина Деспотовац данас припадају село Богава, које је Мијатовић изузео (Мијатовић, 1930: стр. 103), и насеље Баре, које се на почетку XX века не помиње.

1.1. Говор овог поднебља припада старијим штокавским говорима екавског изговора – косовско-ресавском дијалекту, ресавском говорном типу (уп. Пецо, 1985). Постојећи описи ресавског говора углавном су обухватили прозодијски, фонетско-фонолошки и морфолошки ниво језичке структуре, како у монографији А. Пеце и Б. Милановића (Пецо, Милановић, 1968), тако и у необјављеном рукопису професорског рада М. Ивковића, који доноси грађу са почетка XX века (уп. Живковић Христић, 2011: стр. 169–176). Међутим, системска дериватолошка, лексичка и синтаксичка истраживања на овом простору су изостала (уп. Реметић С. 2003).

1.2. Предмет овога рада јесу етници и ктетици од ојконима забележени у ресавском крају. За разлику од ојконима, топонимске ономастичке категорије, који имају само један облик, етници и ктетици су творбена категорија,<sup>5</sup> и могу се изражавати на више начина, тј. могу постојати дублетни облици, што зависи од творбеног модела, творбеног типа и творбених форманата, могу се и посредно изражавати (Ћорић, 1984: стр. 193). Дакле, могу постојати синтетички облици, настали творбеним путем, и описне конструкције (уп. Георгијевић, 1981: стр. 134). Циљ рада је да дамо инвентар и творбену анализу етника и ктетика овога краја,<sup>6</sup> што би, с једне стране, представљало прилог

<sup>5</sup> Ово важи ако се етници посматрају на синхроној равни. Међутим, етнике је могуће посматрати и као готове, из прошлости наслеђене творевине, на чији је настанак утицало дотопономастичко значење и творбена структура ојконима (уп. Радић, 1999: стр. 749)

<sup>6</sup> О начинима творбе и творбеним формантама (њиховом пореклу и перинтеграцији морфема) који у њима учествују писано је у више студија (Пешикан, 1958; Скок, 1953/1954; Бабић, 1975/1976; Ћорић, 1984; Московљевић, 1940; Храсте, 1953; Храсте, 1964/1964; Јелић, 2010), као и у оквиру синтетичких студија о творби речи (Бабић, 1986; Клајн, 2003).

познавању лексици, а, с друге, творби речи у овом говорном типу. Наиме, посматрамо дистрибуцију суфикса за творбу етника мушког рода у корелацији са суфиксима за творбу етника женског рода и ктетика. У разврстању и презентовању грађе као критеријуми узет је суфикс и сугласник којим се завршава основа ојконима<sup>7</sup>, од чега су зависиле гласовне промена на морфемском споју. Грађа је прикупљена на терену снимањем на основу упитника од мештана из различитих села ове две општине. Прикупљање грађе на овај начин има свој значај и за нормирање ове врсте лексичких јединица, јер се њихова специфичност огледа у томе што се узимају у обзир и облици и њихове морфолошке карактеристике код изворних говорника (уп. Бабић, 1975/1976: стр. 139–144; Ћорић, 1984: стр. 152).

1.3. На испитиваном терену само од два ојконима – Баре и Орашје – нисмо уопште забележили синтетички облик етника, већ описну конструкцију<sup>8</sup>: *човек из Баре, онај/човек из Орашја*. Разлог за ово је свакако што је Баре насеље које се сада спојило са већим, а Орашје има другачију етничку структуру – насељено је искључиво Ромима. Такође су у нашој грађи биле посведочене, поред синтетичких облика, и описне конструкције од других ојконима, што је често било условљено удаљеношћу одређеног места, ређим контактима, па сами тим смањеном потребом за именовањем житеља неког места. Рецимо, становништво Горње Ресаве је прибегавало описним конструкцијама за исказивање етника неких места из Доње Ресаве, као Про-

<sup>7</sup> Ово је, рецимо, важно јер стоји запажање да дистрибуција суфикса *-(а)ц* и *-(ј)анин* зависи од тога да ли је на крају основе сонант или је неки други консонант или сугласничка група (уп. Пешикан, 1958: стр. 201).

<sup>8</sup> На ово могу утицати различити фактори: сложеност ојконима, удаљеност места, број становника, национални састав становништва, узраст говорника, место одакле је говорник и сл. (Јелић, 2010: стр. 15).

штинац, Мачевац, Војска, Бресје и, обрнуто, становницима Доње Ресаве били су страни синтетички облици етника за мештане села Горње Ресаве, као Бељајка, Поповњак, Маквиште и сл.

2. Наиме, етници и ктетици на подручју Ресаве настају суфиксалном творбом, у неколико случајева, као дублете суфиксално твореним етницима, забележили смо етнике мушког рода настале акценатском творбом, и у једном случају од двочланог ојконима имамо пример сложеносуфиксалне творбе.

2.1. У прикупљеној и анализираној грађи најзаступљенији суфикс за творбу етника мушког рода јесте моносемични суфикс *-јанин*, коме одговара суфикс *-јанка* за творбу етника женског рода. Ови суфикси се, у нашем материјалу, додају на граматичку основу ојконима која се завршава на *-ц-*, *-к-*, *-ш-*, а позиционо условљена варијанта *-анин* / *-анка* на ојконимске основе које се завршавају на *-ђ-* и сугласничку групу *-сј-*. Ктетици од ових ојконима граде се суфиксом *-ски*, а само у неколико случајева суфиксом *-јански* / *-ански*, када се суфикс додаје на граматичку основу ојконима која се завршава палаталним сугласником или на редуковане основе.

2.1.1. Ојконимске граматичке основе на *-ц-*, на које се додају суфикси *-јанин*, *-јанка* и *-ски* за творбу етника и ктетика, најбројније су у овом крају с обзиром на чињеницу да су најзаступљенији ојконими са полисемним суфиксима *-(а)ц (-це)* и *-ица*: *-(а)ц*: *Балђјнчанин*, *Балђјнчанка*, *балђјначки* (: *Балђјнац*), *Буковчанин* / *Буковчанин*, *Буковчанка* / *Буковчанка*, *буковачки* / *буковачки* (: *Буковац*), *Грабовчанин* / *Грабовчанин*, *Грабовчанка* / *Грабовчанка*, *грабовачки* / *грабовачки* (: *Грабовац*), *Десјошћовчанин*<sup>9</sup> / *Десјошћовчанка*, *десјошћовачки* (: *Деспотовац*), *Ђуринчанин*, *Ђуринчанка*, *ђуриначки* (: *Ђуринац*), *Јелѡвчанин* / *Је-*

лѡвчанин, Јелѡвчѡнка / Јелѡвчанка, јелѡвѡчки / јелѡвѡчки (: Јелѡ-  
вац), Куѡйѡновчанин, Куѡйѡновчанка, куѡйѡновѡчки (: Купѡновац),  
Мачѡвчѡнин / Мѡчѡвчанин, Мачѡвчѡнка / Мѡчѡвчанка, маче-  
вѡчки / мѡчѡвѡчки (: Мѡчѡвац), Пањѡвчѡнин / Пѡњѡвчанин, Па-  
њѡвчѡнка / Пѡњѡвчанка, ѡањѡвѡчки / ѡањѡвѡчки (: Пѡњѡвац),  
Прѡшѡйѡнчанин, Прѡшѡйѡнчанка, ѡрѡшѡйѡначки (: Прѡшти-  
нац<sup>10</sup>), Рођѡвчѡнин / Рѡђѡвчанин, Рођѡвчѡнка, / Рѡђѡвчанка, ро-  
ђѡвѡчки / рѡђѡвѡчки (: Рѡђѡвац), Свилајѡнчанин, Свилајѡнчанка,  
свилајѡначки (: Свилајѡнац), Сѡењѡвчѡнин / Сѡењѡвчанин, Сѡе-  
њѡвчѡнка / Сѡењѡвчанка, сѡењѡвѡчки / сѡењѡвѡчки (: Стѡењѡ-  
вац), Труђѡвчѡнин / Труђѡвчанин, Труђѡвчѡнка / Труђѡвчанка,  
ѡруђѡвѡчки / ѡруђѡвѡчки (: Труђѡвац), Црквѡнчанин, Црквѡн-  
чанка, црквѡначки (: Црквѡнац); -ѡе: Виѡйѡнчанин, Виѡйѡнчанка,  
виѡйѡначки (: Витѡаце); -ѡиѡ: Дѡбѡнѡчанин, Дѡбѡнѡчанка, дѡб-  
нѡчки (: Дѡбѡница), Лѡйѡовичанин, Лѡйѡовичанка, лѡйѡовѡчки  
(: Лѡйѡовиѡца), Лѡмѡничанин, Лѡмѡничанка, лѡмѡнички (: Лѡмѡница),  
Луѡовичанин, Луѡовичанка, луѡовѡчки (: Луѡовиѡца), Ресѡвичѡ-  
нин, Ресѡвичанка, ресѡвички (: Ресѡвиѡца), Субѡйѡичанин, Субѡ-  
йѡичанка, субѡйѡички (: Субѡтиѡца).

<sup>9</sup> С обзиром на то да се у овом говору јавља скраћивање предакценатских дужина (уп. Пецо, Милановић, 1968: стр. 298; Спасојевић, 2010: стр. 504), сви облици су скоро подједнако посведочени у обе варијанте – са предакценатском дужином и без ње. Пошто то није предмет рада, нећемо текст оптерећивати навођењем обе варијанте.

<sup>10</sup> Овај ојконим и његови етници и ктетик у овом акценатском лику посведочени су од мештана и од житеља свилајначке околине, и то је најраширеније. Међутим, неки мештани изговарају и *Прѡшѡйѡнчанин*, *Прѡшѡйѡнчанка*, *ѡрѡшѡйѡначки* (: *Прѡшѡтинац*). У Горњој Ресави се чује и са кратко-силазним и са дугосилазним на иницијалном слогу.

2.1.2. Суфикси -јанин, -јанка и -ски додају се на малобројне граматичке основе на -к-: *Војнићанин*, *Војнићанка*, *војнићки* (: Војник), *Рудничанин*, *Рудничанка*, *руднички* (: (Сењски) Рудник), *Војшићанин*, *Војшићанка*, *војшићански* (: Војска), *Бељајчанин*, *Бељајчанка*, *бељајски*, *бељајачки*<sup>11</sup> (: Бељајка).

2.1.3. Ови суфикси јављају се и у једином случају сложено суфиксалне творбе посведоченом на овом терену такође са основном на -к-: *Равноречанин* / *Равноречанин*, *Равноречанка* / *Равноречанка* (: Равна Река). Ктетик се гради двојако, и суфиксом -ски: *равноречки* и -јански: *равноречански* / *равноречански*.

2.1.4. Суфикси -јанин и -јанка само се у једном случају додају на редуковану основу ојконима придевског порекла која се завршава на -и-, а иначе ово је најраспрострањенија варијанта етника од овог ојконима: *Злаћанин* / *Злаћанка* (: Златово). Наспрам овог етника стоје ктетици творени суфиксом -јански: *злаћански* и -ски: *злаћски*.

2.2. Позиционо условљене варијанте суфикса -јанин и -јанка: -анин и -анка додају се, према нашој грађи, на граматичке основе ојконима које се завршавају на -ј-, тј. групу -сј- и на -ђ-. Ктетици су творени суфиксом -ански. То су етници и ктетици од два ојконима: *Брџјанин*, *Брџјанка*, *брџјански* (: Брџе) и *Медвеђанин*, *Медвеђанка*, *медвеђански* (: Медвеђа), поред *медвећи* са суфиксом -ски.

3. Други по заступљености суфикс за творбу етника мушког рода на подручју Ресаве јесте полисемни суфикс -ац. Наспрам етника мушког рода творених овим суфиксом стоје етници

<sup>11</sup> Ктетици од овог ојконима, обе варијанте са суфиксом -ски, забележени су само од неколико информатора (уп. Јелић М. 2010: 18), остали испитаници нису употребили придев уз именице атар, пут, него су посесивност изражавали описно: *уџи* за Бељајку, *аџар* од Бељајке.



женског рода творени суфиксом *-ка*. Ови суфикси се додају на граматичке основе ојконима које се завршавају сонантима *-в-*, *-ј-*, *-љ-*, *-н-*, *-њ-* и *-р-* (уп. и Пешикан М. 1958: 201). Ктетици се граде суфиксом *-ски*, а од етника чија се основа завршава сонантом *-в-* и суфиксом *-ачки*.

3.1. Највише је граматичких основа ојконима<sup>12</sup> на *-в-*,<sup>13</sup> на које се додају ови суфикси. На посматраном терену то су: *Бобѡвац*, *Бобѡвка*, *бобѡвски* (: *Бобѡво*), *Боѡѡвац*, *Боѡѡвка*, *боѡѡвачки* (: *Боѡѡва*), *Бресѡѡвац*, *Бресѡѡвка*, *бресѡѡвачки* (: *Бресѡѡво*), *Злаѡѡвац*, *Злаѡѡвка*, *злаѡѡвски* (: *Злаѡѡво*, ово је у ређој употреби), *Јасенѡвац*, *Јасенѡвка*, *јасенѡвачки* (: *Јасенѡво*), *Кушиљѡвац*, *Кушиљѡвка*, *кушиљѡвачки* (: *Кушиљѡво*<sup>14</sup>); *Милиѡвац*, *Милиѡвка*, *милиѡвски* (: *Милиѡва*).<sup>15</sup>

3.2. Суфиксима *-ац* и *-ка* творе се етници и ктетици од ојконима различите структуре чија се основа завршава на *-ј-*, као: *Сладѡјац*, *Сладѡјка*, *слаѡјски* (: *Сладѡја*); на *-љ-*: *Жидиљѡвац*, *Жидиљѡка*, *жидиљѡвски* (: *Жидиљѡ*); на *-н-*: *Врлаѡвац*, *Врлаѡнка*, *врлаѡвски* (: *Врлаѡне*), *Гложѡвац*, *Гложѡнка*, *гложѡвски* (: *Гложѡне*), *Плажѡвац* / *Плажѡвац*, *Плажѡнка*, *плажѡвски* (: *Плажѡне* / *Плажѡ-*

<sup>12</sup> Ти ојконими су углавном функционално поименичени придеви изведени суфиксима *-ов*, *-ев*, *-ав* (уп. Радић, 1999: стр. 751).

<sup>13</sup> По овом моделу творени су етници и ктетици од назива ове области *Ресѡвац*, *Ресѡвка*, *ресѡвски* (: *Ресѡва*). Етник женског рода са суфиксом *-киња* *Ресѡвкиња*, забележен и код Вука у *Рјечнику*, није данас у употреби, осим у споју *Мара Ресавкиња* (у народној песми или споменик Мари Ресавкињи у центру Свилајнца). Иначе, етник *Ресѡвка* посведочен је у Доњој Ресави и као лично име.

<sup>14</sup> У говору мештана и њихових суседа чује се и *Кушуљѡвац*, *Кушуљѡвка*, *кушуљѡвачки* (: *Кушуљѡво* / *Кушуљѡво*).

<sup>15</sup> На терену су у неколико случајева забележени и ктетици: *боѡѡвски*, *бресѡѡвски*, *кушиљѡвски*, али их сами мештани и становници из ближе околине ових села не користе.

не), *Радоши́нац*, *Радоши́нка*, *радоши́нски* (: Радоши́н); на -њ-: *Тройо́нац*, *Тройо́нка*, *тройо́нски* (: Трѡпоње); на -р-: *Језѣрац*, *Језѣрка*, *језѣрски* (: Језеро), *Седла́рац*, *Седла́рка*, *седла́рски* (: Сѣдларе).

4. Сложени суфикс -јанац (уп. Пешикан, 1958: стр. 202) за творбу етника мушког рода и суфикс -јанка за творбу етника женског додају се на граматичке основе ојконима чија се основа завршава сугласником -ђ- и групом -бљ-, а суфикс -јански за творбу ктетика: *Медвеђа́нац*, *Медвеђа́нка*, *медвеђа́нски* (: Медвеђа, ређе у употреби); *Дубља́нац*, *Дубља́нка*, *дубља́нски* (: Дубље). Суфикс -анац, -анка и -ански додају се на ојконимске основе које се завршавају сугласничком групом и -ши-: *Двориши́нац*, *Двориши́нка*, *двориши́нски* (: Двѡриште); *Маквиши́нац*, *Маквиши́нка*, *маквиши́нски* (: Мақвиште).

5. Суфикси -чанин и -чанка такође нису били продуктивни у творби етника ресавског краја. Овај пар суфикса додаје се на граматичку основу ојконима непрозирне структуре, која се завршава сугласником -г-: *Рова́нча́нин*, *Рова́нча́нка* (: Рова́нда<sup>16</sup>). Према овом ојкониму срећемо ктетик са суфиксом -ачки: *рова́нча́чки*, а друга, ређа варијанта творена је преко основе етника: *рова́нча́нски*. Суфикси -чанин и -чанка још су посведочени у ретким потврдама варијанте етника од ојконимске основе на сонанте -в- и -н-: *Зла́йшовча́нин* / *Зла́йѡвча́нин*, *Зла́йшовча́нка* / *Зла́йѡвча́нка* (: Зла́тово), док ктетик са одговарајућим суфиксом није посведочен, и *Плажа́нча́нин* / *Плажа́нча́нин*, *Плажа́нча́нка* / *Плажа́нча́нка*, *плажа́нча́чки* (: Плажа́не / Плажа́не).

<sup>16</sup> Званичан назив овог места је Роанда иако се на целом терену изговара са протетичким в.

5.1. Такође, суфикси *-чанин* и *-чанка* додају се у неколико случајева на редуковану основу ојконима, која се завршава сонантом *-в-*: *Грађовчанин*, *Грађовчанка* (: *Грађовица*), *Пойџвчанин* / *Пойџвчанка* (: *Велики*) *Попџвић* и *Попџвњак*)<sup>17</sup>. Међутим, суфикси за творбу ктетика су различити. Суфиксом *-ски* од пуне основе ових ојконима творени су ктетици *грађовички*, *појџвићки* / *појџвицки* и *појџвњачки*, а као дублет јавља се *појџвчански*, подупрт обликом етника, и врло ретко *појџвачки*.<sup>18</sup>

6. Акценатска или безафиксална творба посведочена је код неколико етника мушког рода. Међутим, ове варијанте, које се само по акценту разликују од самог ојконима на *-(а)ц*, представљају мање уобичајене варијанте.<sup>19</sup> Моција се у овом случају постиже суфиксом *-ка*, који се додаје на редуковану основу ојконима (Бабић, 1975/1976). То су: *Грађовац*, *Грађовка* (: *Грађовац*), *Мачевац*, *Мачевка* (: *Мачевац*), *Пањевац*, *Пањевка* (: *Пањевац*) и *Прошћинац*, *Прошћинка* (: *Проштинац*). Међутим, ови етници се јављају по изузетку, и то код житеља из удаље-

<sup>17</sup> Иначе, код информатора из Плажана забележили смо етнике (за множину) са суфиксом *-чић* додатим на редуковану основу *Пойџвчић*, *Грађовчић* и на пуну основу *Злајовчић*.

<sup>18</sup> Овај ктетик би се могао објаснити, дијахроно посматрано, ако се претпостави да је етник *Пойџвчанин* могао настати од старијег *\*Пойовац*, чије је етничко значење појачано суфиксом *-јанин* (уп. Радић, 1999: стр. 753–754 за ктетик *мишеваћки* : *Мишевић(е)*). Из те перспективе се у оваквим случајевима, ако се претпостави старија етничка или ојконимска варијанта са суфиксом *-(а)ц*, не говори о редукованој основи ојконима, већ о регуларној творби суфиксом *-јанин*.

<sup>19</sup> Ово би могли бити случајеви када су ојконими настали према етницима, а дистинкција етник : ојконом постигнута је акцентом. Ово сведочи о континуитету живљења на том простору, а употреба суфикса *-јанин* код ојконима на *-(а)ц* указује на насељавање новог становништва (Радић, 1999: стр. 756).

нијих места, те се, рецимо, приликом нормирања не могу узети у обзир. Варијанте ктетика од редуковане основе нису посведочене.

7. Закључне напомене. По свом саставу, ојконими на овом простору су једночлани и само три двочлана: Вѣлики Попѡвић, Рѡвна Рѣка и Сѣњски Рѣдник. Сви имају синтагматску структуру *коніруенїни аїрибуї + именица*. Међутим, од ојконима Вѣлики Попѡвић и Сѣњски Рѣдник етници и ктетици се граде од именичког дела суфиксалном творбом (*Пойѡвчанин, Пойѡвчанка, ѡйѡвићки, ѡйѡвчански, ѡйѡвачки* и *Рѣдничанин, Рѣдничанка, рѣднички*), а сложеносуфиксалном од ојконима Рѡвна Рѣка (*Равнорѣчанин / Равнорѣчанин, Равнорѣчанка / Равнорѣчанка, равнорѣчански / равнорѣчански / равнорѣчки*).

7.1. Дублетни облици срећу се код етника насталим од ојконима Медвеђа (суфиксима *-анин, -анка* и *-анац, -анка*), Златово (суфиксима *-јанин, -јанка, -ац, -ка* и *-чанин, -чанка*) и Плажѡне / Плажѡне (суфиксима *-ац, -ка* и *-чанин, -чанка*), и код неколико етника насталих акценатском творбом од етника на *-(а)ц*, према којима стоје много чешће суфиксални деривати творени формантима *-јанин* и *-јанка*. Дублетни облици ктетика забележени су према ојконимима Златово (*злаїћански, злаїћски, злаїћовски*), Медвеђа (*медвеїцки, медвеїћански / медвеїћански*), Попѡвић (*ѡйѡвицки / ѡйѡвићки, ѡйѡвчански, ѡйѡвачки*), Равна Река (*равнорѣчански / равнорѣчански, равнорѣчки*), Рованда (*рованїчки, рованїчански*).

7.2. Хомонимни облици етника срећу се од ојконима Граѡвица и Граѡвац: *Граѡвчанин, Граѡвчанка*. Такође, наилазимо и на хомониме *Пойѡвчанин, Пойѡвчанка* (: Попѡвић и Попѡвњак). Хомонимија се уклања употребом описних конструкција када је то потребно, а нема је тамо где су у употреби етници

настали акценатском творбом (*Грабѡвац* и *Грабѡвка* (: *Грабѡвац*)).

7.3. С обзиром на структуру ојконима и завршетак његове граматичке основе, у ресавском крају најзаступљенији суфикси за творбу етника су *-јанин* и *-јанка*, који се додају на консонантске основе и на основе које се завршавају сугласничком групом. Потом долази суфикси *-ац*, који се додаје на основе на сонант, а њему одговара суфикс за етнике женског рода *-ка*, који се додаје и на редуковане основе када се етник за мушки род твори модификацијом акцента. Суфикси *-(j)анац* и *-(j)анка* и *-чанин* и *-чанка* додају се на консонантске основе и на основе које се завршавају сугласничком групом, с тим што се суфикс *-чанин* додаје и на сонантске на *-в* и *-н*. Ктетици се творе суфиксом *-ски*, док су *-ачки*, *-(j)ански* и *-чански* ређе заступљени.

#### 7.4.1. Етници и ктетици у Горњој Ресави:<sup>20</sup>

**Балајнац**, -нца м јд.: *Балајнчанин* – *Балајнчанка* – *балајначки*

**Баре**, -а с јд.: *нису њосведочени синџеџички облици ејника и кџеџика*

**Бељајка**, -е ж јд.: *Бељајчанин* – *Бељајчанка* – *бељајачки* / *бељајски*

**Богѡва**, -е ж јд.: *Боѡвац* – *Боѡвка* – *боѡвачки* ( *боѡвски*)<sup>21</sup>

**Брѡстово**, -а с јд.: *Бресѡвац* – *Бресѡвка* – *бресѡвачки* (*бресѡвски*)

**Буковац**, -вца м јд.: *Буковчанин* / *Буковчѡнин* – *Буковчанка* / *Буковчѡнка* – *буковачки* / *буковѡчки*

**(Вѡлики) Попѡвић**, (Вѡликог(а)) Попѡвића м јд.: *Пѡѡвчанин* – *Пѡѡвчанка* – *ѡѡѡвицки* / *ѡѡѡвићки* / *ѡѡѡвчански* (*ѡѡѡвачки*)

<sup>20</sup> Пошто имамо забележени материјал, даваћемо акцензоване ојкониме и обележавати њихове морфолошке карактеристике.

<sup>21</sup> Етници и ктетици који нису у општој употреби и који су спорадично потврђени стављани су у заграде.

Вита́нцe, -а с јд.: Ви́танчанин – Ви́танчанка – ви́танчки  
 Војни́к, -и́ка м јд.: Војни́чанин – Војни́чанка – војни́чки  
 Грабови́ца, -е ж јд.: Гра́бовчанин – Гра́бовчанка – гра́бовички  
 Двори́ште, -а с јд.: Двори́шћанац – Двори́шћанка – двори́шћански  
 Деспо́товац, -вца м јд.: Деспо́шћовчанин – Деспо́шћовчанка – деспо́шћовачки  
 Жи́диље, -а с јд.: Жи́диљац – Жи́диљка – жи́диљски  
 Зла́тово, -а с јд.: Злаћа́нин – Злаћа́нка – злаћа́нски / злаћски // Зла́шћовчанин / Злашћовчанин – Злашћовчанка / Злашћовчанка // Злашћовац – Злашћовка – злашћовски  
 Јасе́ново, -а с јд.: Јасе́новац – Јасе́новка – јасе́новачки  
 Језе́ро, -а с јд.: Језе́рац, Језе́рка, језе́рски  
 Јелдо́вац, Јелдо́вца м јд.: Јелдо́вчанин / Јелдо́вчанин – Јелдо́вчанка / Јелдо́вчанка – јелдо́вачки / јелдо́вачки  
 Липови́ца, -е ж јд.: Липови́чанин – Липови́чанка – липови́чки  
 Ломни́ца, -е ж јд.: Ломни́чанин – Ломни́чанка – ломни́чки  
 Макви́ште, -а с јд.: Макви́шћанац – Макви́шћанка – макви́шћански  
 Медве́ђа, -е ж јд.: Медве́ђанин – Медве́ђанка – медве́ђски / медве́ђански (Медве́ђанац – Медве́ђанка – медве́ђански)  
 Мили́ва, -е ж јд.: Мили́вац – Мили́вка – мили́вски  
 Ораш́је, -а с јд.: нису йосведочени синтетички облици ејшника и кћешика  
 Пање́вац, Пање́вца м јд.: Пање́вчанин / Пање́вчанин – Пање́вчанка / Пање́вчанка – пање́вачки / пање́вачки (Пање́вац – Пање́вка)  
 Плажа́не / Плажа́не, -а с јд.: Плажа́нац / Плажа́нац – Плажа́нка – плажа́нски (Плажа́нчанин / Плажа́нчанин – Плажа́нчанка / Плажа́нчанка – плажа́начки)  
 Поповња́к, -њака м јд.: Појовчанин – Појовчанка – појовња́чки  
 Ра́вна Река, Ра́вне Реке ж јд.: Равно́рчанин / Равно́рчанин – Равно́рчанка / Равно́рчанка – равно́рчски / равно́рчански / равно́рчански  
 Реса́вица, -е ж јд.: Реса́вичанин – Реса́вичанка – реса́вички  
 (Сењски) Ру́дник, Сењског(а) Ру́дника м јд.: Ру́дничанин – Ру́дни-



чанка – рѹднички

Сладаја, -е ж јд.: Сладајац – Сладајка – сладајски

Стењевац, Стењевца м јд.: Сѣењевчанин / Сѣењевчанин – Сѣењевчанина / Сѣењевчанка – сѣењевачки / сѣењевачки

Трућевац, Трућевца м јд.: Трућевчанин / Трућевчанин – Трућевчанина / Трућевчанка – трућевачки / трућевачки

#### 7.4.2. Етници и ктетици у Доњој Ресави:

Бобово, -а с јд.: Бобовац – Бобовка – бобовски

Брѣсје, -а с јд.: Брѣсјанин – Брѣсјанка – брѣсјански

Војска, Војскѣ ж јд.: Војшићанин – Војшићанка – војшићански

Врлане, -а с јд.: Врланац – Врланка – врлански

Гложане, -а с јд.: Гложанац – Гложанка – гложански

Грабовоц, -вца м јд.: Грабовчанин / Грабовчанин – Грабовчанина / Грабовчанка – грабовачки / грабовачки (Грабовац – Грабовка)

Дубље, -а с јд.: Дубљанац – Дубљанка – дубљански

Дубница, -е ж јд.: Дубничанин – Дубничанка – дубнички

Ђуринац, -нца м јд.: Ђуринчанин – Ђуринчанка – ђуриначки

Купиновац, -вца м јд.: Куйиновчанин – Куйиновчанка – куйиновачки

Кушиљево, -а с јд.: Кушиљевац – Кушиљевка – кушиљевачки (кушиљевски)

Луковица, -е ж јд.: Луковичанин – Луковичанка – луковички

Мачѣвац, Мачѣвца м јд.: Мачѣвчанин / Мачѣвчанин – Мачѣвчанина / Мачѣвчанка – мачевачки / мачѣвачки (Мачѣвац – Мачѣвка)

Прѣштинац, -нца<sup>22</sup> м јд.: Прѣшићанин – Прѣшићанка – прѣшићански (Прошићанац – Прошићанка)

Радошић, -ица м јд.: Радошићанац – Радошићанка – радошићански

Рованда, -е ж јд.: Рованчанин – Рованчанка – рованчачки / рованчански

Роћевац, Роћевца м јд.: Роћевчанин / Роћевчанин – Роћевчанина / Роћевчанка – роћевачки / роћевачки

<sup>22</sup> В. напомену 7.

Свилајнац, -нца м јд.: Свилајнчанин – Свилајнчанка – свилајначки  
Седларе, -а с јд.: Седларац – Седларка – седларски  
Суботица, -е ж јд.: Суботићанин – Суботићанка – суботићки  
Тропоње, -а с јд.: Тройоњац – Тройоња – тројоњски  
Црквѐнац, Црквѐнца м јд.: Црквѐнчанин – Црквѐнчанка – црквѐначки

## Литература

- Бабић С. 1975–1976: Stjepan Babić, *Prezimana, toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku*, Jezik XXIII, Zagreb, 139–144.
- Бабић С. 1976: Stjepan Babić, *Tvorba etnika u dijalektima i u hrvatskom književnom jeziku*, Onomastica Jugoslavica 6, Zagreb, 145–185.
- Бабић С. 2002: S. Babić, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku (nacrt za gramatiku)*, JAZU – Nakladni zavod Globus, Zagreb.
- Вук Рј.: Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник исшумачем њемачкијем и латинскијем ријечима*, четврто државно издање, Београд, 1935.
- Георгијевић С. 1981: Светозар Георгијевић, *О проблемима иаширони-ма, ешника и кшеишика у српскохрватском језику*, Ономатолошки прилози II, Београд, 123–142.
- Живковић Христић З. 2011: Зоран Живковић Христић, *Милош Ивковић и његово проучавање ресавских јовора – посебно у области Горње Ресаве*, Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности II, Дани српскога духовног преображења XVIII, Деспотовац, 169–196.
- Јелић М. 2010: Маријан Јелић, *Ешници и кшеишици у Војводини*, Педагошки факултет у Сомбору, Сомбор.
- Клајн И. 2003: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику. Друи гео, Суфиксација и конверзија*, Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска, Београд.
- Мијатовић С. 1930: Станоје М. Мијатовић, *Ресаве*, Српски етнографски зборник XLVI, Београд.



- Московљевић М. 1940: Милош С. Московљевић, *О ірађењу неких іридева на -ски од іеоірафских имена*, Наш језик VII, Београд, 205–209.
- Пецо А. – Милановић Б. 1968: Асим Пецо и Бранислав Милановић, *Ресавски јовор*, Српски дијалектолошки зборник XVII, Београд, 241–351.
- Пецо А. 1985: Асим Пецо, *Преілед срјскохрвайских дијалекаіа*, Научна књига, Београд.
- Пешикан М. 1958: Митар Пешикан, *О ірађењу имена сіановника у односу на имена земаља и месіа*, Наш језик IX/5–6, Београд, 196–205.
- Радић Ј. 1999: Јованка Радић, *О іворбеној сірукіури еішника (на іримерима из ценіралне Србије)*, Српски језик IV, Београд, 749–757.
- Реметић С. 2003: Слободан Реметић, *Ресава у срјској дијалекіолоііји*, Ресава (Горња и Доња) у историји, науци, књижевности и уметности II, Дани српскога духовног преображења XI, Деспотовац, 125–134.
- Скок П. 1953/1954: Petar Skok, *Tvorba imena stanovnika od imena naselja i oblasti*, Jezik II/3, Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 65–69.
- Спасојевић М. 2009: Марина Саспојевић, *О акценіу варошице Велики Поіовић*, Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, Посебно издање посвећено проф. М. Вукићевићу, Косовска Митровица, 495–507.
- Ћорић Б. 1984: Божо Ћорић, *Еішник, кішеішк и норма (іоводом облика Козарчанин и козарачки)*, Наш језик XXVI/2–3, Београд, 152–159.
- Храсте М. 1953: Mate Hraste, *O tvorbi posvojnih pridjeva na -ski od zemljopisnih imena*, Jezik II/2, Zagreb, 47–49.
- Храсте М. 1964/1965: Mate Hraste, *Tvorba etnika i ktetika u hrvatskom jeziku*, Jezik XII, Zagreb, 97–101.

МАРИНА СПАСОЈЕВИЧ

ПРИЛОЖЕНИЕ К ИССЛЕДОВАНИЮ ЛЕКСИКИ РЕСАВСКОЙ  
ОБЛАСТИ – ЭТНОХОРОНИМЫ И ПРИТЯЖАТЕЛЬНЫЕ  
ПРИЛАГАТЕЛЬНЫЕ

Резюме

В данной работе представлен материал из области немного бол ее широкой чем та, которая определена бассейном реки Ресава. Конкретно, с территории муниципалитетов Деспотовац и Свилай-нац мы приносим ойконимы (названия населенных пунктов) и от них производные этнохоронимы и притяжательные прилагательные, используемые в речи жителей этой области. Материал прона-лизирован и в словообразовательном аспекте, чтобы определить самые частые словообразовательные модели. Самое частое – суф-фиксальное словообразование. У этнохоронимов доминирует суф-фикс -(j)анин, для лиц мужского пола, и -(j)анка, для лиц женско-го пола, а затем -ац, для лиц мужского, и -ка, для лиц женского пола. У прилагательных самым частым является суффикс -ски. Примеры внутреннего словообразования (путем изменения ударе-ния) встречаются редко. От немногочисленных двучленных ойко-нимов этнохоронимы и к ним относящиеся прилагательные обра-зуются от существительного в их составе. Также, существуют и описательные обороты человек / онај из + родительный названия села.